

CATALANA

REVISTA

Any VI

Barcelona 31 de Juliol de 1923

Núm. 147

DELS NOSTRES LLIBRES

Acaba de celebrar-se a Londres una Exposició de llibres ben fets, ab exclusió de les obres de luxe ni ilustrades, es a dir: de llibres senzillament ben ideats, ben estampats y ben presentats. La exposició era universal y's tractava de veure y comparar com se fa en els diversos païssos la edició corrent, ni la econòmica ni la de gran preu, reunint exemplars de les publicades en lo que va d'aquest segle.

Invitats a durhi'ls nostres llibres, hi compareguerem ab una tria ben regular, sols pel gust de que hi fos representada la nostra terra en la major cantitat possible.

Lo Jurat ha fet una selecció d'uns quatrecents, qu'ha posat en el Catàlech qu'hem rebut, figuranthi en major nombre'ls anglesos, francesos y alemanys, en menor partida les altres nacions, y Espanya ab onze, dels quals n'hi hà vuyt de catalans, y d'aquests, quatre de la nostra colecció. Al ferho públich en aquestes planes, no'ns mou altre sentiment que la satisfacció d'haver contribuït a representar la nostra terra en un concurs mundial y l'agrahiment als qui han recompensat l'acurament de les nostres edicions.

Són quatre'ls tipus escullits dels nostres llibres: *La Nona-da*, d'En Nadal; *Poesies*, d'En Pagès; *El País del Pler*, d'En Ruyra, y *Obres Completes* d'En M. S. Oliver.

Suposèm que'ls nostres lectors rebràn ab gust aquesta nova y comprendrà la satisfacció que'ns ha causat.

LA DIRECCIÓ

EL DOCTOR SYMMACHUS

De son llarch y perillós viatge al centre d'Àfrica, el Doctor Symmachus ne portà un negre dinka, nat a les altures del Riu Blanch, prop l'embocadura del Saba, y un gran simi—crech jo que ximpancé—molt intel·ligent y d'una força hercúlea.

El negre's deya Karel y aquell animal de morro bru, enquadrat de pèls rogenchs y eriçats, obehia al crit de Mankó.

Era'l tal Symmachus un tipo especial. Baxet, nerviós, magre y ab sos ulls d'espurna que li llampegaven en la foscor de llurs conques moradenques y ja marcides, despertava una mena d'antipatia molt semblant a la repulsió. D'edat indesxifrable, tant se'l podia fer de trenta com de cinquanta anys. De cutis bronzejat, rebegut, cantellut y sense arrugues, recordava aquells rostres encatronats y bituminosos de les momies egípcies, esfinxs de carn morta y empedrehida, que conserven jo no sé quina ironia tan perversa y mofeta en la expressió de llur boca eternament entrebadada y en llurs nines apagades també per sempre més.

Habitava una gran casota d'un suburbi de París, verament misera, de parets esquerdades, de llosat florit de molsa y ab tot l'envigat corcat. Ab ell, ni ombra de mare, de germans, de cosins, de maturranga, ni tan sols d'aquell amich parassitari que tan fàcilment se troba mentre un hom no haja caygut en la pobresa absoluta y ja irremeyable. En Symmachus no estimava a ningú. Adhuc semblava que ni s'adonés dels qui's movien a son entorn. El negre'l servia ab aquella abnegació abaltida, ab aquell respecte servil y automàtic, ab aquell tant me fa d'esclau sens ànima, sotmès a un amo de cor dur.

El simi presenciava aquexa solitud glacial ab l'impacibilitat desdenyosa d'un ser mut y inconscient. Anava, venia, grunyia, palpava y ho esguardava tot barroerament y ab posat tristoy, somniant tal volta ab les sorroses vores roges del Nil, ab els gomerals salpicats de flors grogues, d'hegliks enormes, d'acacies-parassols, ò ab les randes de lianes esmaltades de corimbos roses. A voltes, una rialleta extranya rufava sos llavis flonjos per entre'ls quals reganyava'ls uyals. Reya com si sa memoria de simi acabés de reproduhirli la visió de llargues remades d'elefants arruxantse ab llurs trompes, ò cocodrils ensopits al llot, ò, dins d'un canyar d'ambatch, el formidable y sumptuós balenecip-rey, penjant d'una pota.

Com que no's veyia may ni un extrany traspasar el llinard d'aquella casa, esdevingué que començaren a córrer les més greus suposicions sobre'l Doctor Symmachus de qui apenes si sabien el nom havent ell defugit sempre tot tracte adhuc ab les poques plagues que, ab més ò menys sigil, havien gosat trucar a sa porta.

Els finestrons d'aquell casalot, gruxuts y folrats d'estopa y sola, restaven sempre closos. Çò no obstant, boy cada nit a darrera hora, exien de son llòbrech interior, planys tenebrosos, aguts, estridents y, després, espirals de fum espès y grexós, que s'escapaven de les fumeres, escampant un tuf pestilent de carn y banyes cremades.

¿Còm la policia no'n feya cas? Alguns guardes, tot rondant, bé havien sentit més d'un cop aquells planys, vist el fum y adhuc flayrat sa corrupció. ¿Per què seguien, donchs, tan tranquils, emmantellats ab llurs capots, comentant amors efimers y desdenyant l'obra diabòlica que parexia ferse darre-ra aquelles parets llebroses y aquells finestrons blindats, en hores tan suspectes? Perque, sens dubte, y tot el barri ho creya fermament també, el Doctor Simmachus, s'entregava a les pràctiques de vana observancia, deya la Missa Negra, sacrificava víctimes als ídols monstruosos dels pobles selvatges.

Perxò, les mares privaven als séus nens de jugar vora d'aquell casalot rònech que, en altre temps, n'haurien dit «a cà'l diable» y per davant del qual la gent passava com espaordida. Dues canonades de plom escupien mólt sovint una aygua sangnosa que dexava al reguerol un llaquim vermellós y de repugnant fetor.

Diferents cops probaren de sonsacar el negre; però aquest sols responia ab un *caccach* ininteligible y una ganyota ò tremolí convuls en sa cara llustrosa y negra, que feya por, semblàntloshi per tal, qu'era mut y perillós. De més a més, ja's sabia que si'l tal negre era enviat a botigues a comprar alguna droga, duya'l nom d'aquesta sempre escrit en una piçarreta, pagava ab moneda d'argent y solia entornarsen sens esperar el cambi y que may acceptava'ls gots de vi que, de bon grat, li eren oferts per tal de férsel séu. Ell sortia d'allí ab el cap engallat y ayre mandrós, mólt content de vèures seguit d'un exam de brivalls qu'admiraven son *tarbuch* escarlata ab borla de seda blanca y la *gel-labiéh* de franela blava penjant en amplex plechs de son tors desgalitxat.

De mica en mica, van reparar encara més coses. Per exemple: que'l Doctor sortia cada matí ans de migdia y que tornava a boca de fosch, menant un parell de goços lligats, que ja no veyen may més. Tan aviat eren magnífichs llebrers d'Abissinia, com menuts patés torts de potes, ò bordissenchs d'orelles llargues, com danesos tigrats, ò goços d'atura peludíssims, ò bé gànguils de pèl fi com de vellut de seda. Finalment, que, dos ò tres cops per setmana y de bon matí, arribava al gran trot a n'aquell carreró desert, un furgó, tirat per un fort perxeró y menat per un mulato; qu'En Karel obría, carregava unes grans canastres de vímet precintades ab un segell roig al furgó y qu'aquest s'entornava tot seguit fent espurnejar les pedres. ¿Què s'havien fet d'aquells goços? ¿Què contenien aquells còves? El vehinat, sempre al aguayt y cavilós, se perdía en congetures. Aquells dos malcarats no obrien boca; en cinch minuts feyen la feyna; al lluhir el sol, ja ni rastre quedava d'ella.

Un jorn, el Doctor no exí de casa. L'endemà tampoch. A la fi, notaren que no se'l tornava a veure. Llavors, el negre explicà, ab signes, que son amo estava malalt. Durant una setmana restà entrebadada una finestra y, per fi, el diumenge al matí, el Doctor reaparegué a l'hora de costum. Solament que, en comptes d'enfilarles per hont ordinariament se dirigia al interior de París, no s'allunyà del barri. Visiblement feya temps, anava molt capficat y concirós y la gent reparava sa palidesa que, per una especial brillantor de sos ulls, se li feya encar més remarcable. Fixantse ell en un gat d'Angora molt esponjós de pèl, que dormia dalt d'una cadira al peu de la porta del flequer, entrà a la botiga y, per primera volta, dexà sentir allà sa veu: una veu fosca, aspra, esquerdada, bon xich gutural. Oferí pel gat cinch lluisos. El flequer prou n'estava joyós del gat, però tementse una malifeta y per abreujar les esgarrifances qu'aquella veu mordent y rasposa li produhía, cedí l'Angora, mal se'l veyés ja destinat a apagar la voracitat del simi Mankó.

D'aquell diumenge ençà, En Karel comprava un gat, tant si era bonich com lleig, y anch que fos borni, coix ò ronyós. Ficava la bestiola al sach a cambi d'un lluis d'or, nou de trinca, y, cametes ajudèume, ... com un lladre ab la rapinya.

Aytal maniobra durà set mesos llarchs, al cap dels quals, aquell barri fins llavors tan calm, devingué tot remogut, foll

de curiositat y laç de llengoteries. Del un cap al altre, corrien brames extraordinaries. Els joves més agosats tractaren de sotjar què's feya dins d'aquella casota En Karel, però no pogueren pas passar del pati ò hort de darrera, convertit en un laberint de cals y de desferres diformes. Hi hagué qui va veure guaytar per una lluguerna'l rostre bestial del ximpancé, que grunyí ab veu mólt ronca, al ensemps que començaren a dringar, aquí y allà, mil timbres elèctrichs. Els atrevits espïetes fugiren tots esverats y ja no hi van tornar may més.

Aquest cop en fals agudisà encara més la curiositat ja prou esmolada de la gent. Van ferse les suposicions més malèvoles y, per acabar d'una vegada, de poch qu'apliquen les teyes incendiaries al magatzèm d'aquell sabi impenetrable, qu'axí abusava de la paciència de sos convehins.

Però una sorpresa, una d'aquelles sorpreses que's guarda la Providencia pèr a imposar al home'l respecte al Misteri y la temensa al més enllà de la mort, esclari terriblement aquell enigma.

Cap al tart d'un dia de Maig, poch ans de tocar les campanes de Sant Medard al Mes de Maria, uns clams inusitats alarmaren als vehins del tranquil rabal que s'entretenien parlant platxeriosament tot prenent la fresca a les aceres.

Sembla que, primerament, només s'havien ohit gemechs confosos, però, totseguit, crits, plors, giscles estridents. Una mà brutal acabava d'esbalandrar la finestra del Doctor Simmachus ab gran soroli de ferralla, quan immediatament va sentirse qu'esbotzaven la porta del pis a cosses y d'ella'n sortia escapat el negre Karel ab els dits crispats en sos encrespats cabells, fugint, fugint a saltabarranchs, com isart encalçat per una canilla.

Incontinent, aquells vehins s'arruaren decidits cap a la casa misteriosa, y'ls primers qu'arribaren dalt del destartalat obrador, ne recularen esglayats. Era que, en aquella sala tota folrada d'acer y plena d'estranyats atuellats y d'eynes terribles, havien vist al Doctor Simmachus, nú de pèl a pèl, extès damunt una taula de marbre negre, tota ratllada, lligat de peus y punys a quatre anelles de bronze. Y, prop d'ell, tot xop de sanch y esgrimint una llanceta, 'l simi Mankó, que, ab posat grotesch, enfonzava encara l'eyna en les carns trèmules de sa víctima que tenia ja tot el còs cusit de talls. La sanch li brollava a glops per les trencades arteries, se li escolava a rajolins

per el trespol. Y l'horrible simi, ab esgarips de triomf, agitant sos braços peluts y exhalantse ab enriolaments de fera, continuava sa tasca diabòlica cebantse en el còs encar calent de son amo, mentre un escampall de gats també vivissecats y escolantse, s'arrocegaven penosament per alli, tot miolant y girant esmaperduts les nines glàuques dels seus ulls blaus.

(De Charles Buet)

Traducció de

NARCÍS OLLER

PAYSATGE D'ESTIU

*Entro corprès dins la pineda vella
que'l recort me refresca d'altres jorns,
y un fris soberch broda la llum novella
ab l'ombra augusta de l'ermita al fons.*

*Y m'atrau l'esplanada en llunyania...
tots els camps són curulls de garbes d'or.
¡Còm hi dessurt al mig la gran masta
ab tot el deix sagrat de l'antigor!*

*Esgrano'l seu parrat, y s'ageganta
a mos ulls el contorn d'aqueix casal,
preuat floró, pàgina d'or brillanta
qu'atuhi tot domeny del temps feudal.*

*Cercat pel bell quintar, per l'horta bella,
l'orna ufanós un mur de boix florit
ahont el rossinyol hi descapdella
sos cants, dolça harmonia del esprit.*

*El jorn s'adorm fet una maravella
y per entre'l brancam atapahit
el perfil entreveig d'una donzella
que'm torna d'altre temps l'etern neguit.*

*Ben sovint el recort d'aquella tarda
ve a trucà a la portella del meu cor
bo y esvahint aquella greu basarda
del trescar per la vida sens amor.*

ANTON BUSQUETS Y PUNSET

FOCH ALS SHAKERS (1)

Haviem passat dos dies veritablement aprofitats al Estat del Maine, a unes poques milles de Portland, sentint molt no poder complaure a aquells bons amichs que'ns demanaven una estada de vintiquatre hores ab ells, y, sobretot, no tenir manera de correspondre a l'amabilitat y al afecte que'ns mostraren algunes senyores y senyoretetes d'aquella localitat, al venir expressament a Cumberland-Mill per acompanyarnos al dinar ab qu'allà'ns obsequiaren abans de la celebració del miting que va tenir lloch a Halidon lo vespre anterior.

Allà hi feya fret de debò, de tal manera, que'ls bigotis quedaven cristallissats al trobarse entre la fredor de la temperatura exterior y la tebiona escalforeta del nostre alè. No hi hà que dir còm estava tota la cosa líquida que'ns voltava. Y axò que feya sol; però feya sol y, al mateix temps, nevava. Rèu, un dia revolt de Desembre, qu'en aquelles latituds es sempre cosa divertida pels meridionals. Els termòmetres marcaven 17 ò 18 graus sota zero.

Recordèm d'aquells dies un xicot cubà que feya quatre mesos que residia a Portland, y'ns deya que no confiava poder acabar de passarhi l'hivern.

Halidon és, a més d'un d'aquexos ensaigs de socialisació econòmica que venen fentse per l'Amèrica y en alguns llocs d'Europa, l'embrió d'una ciutat jardí important, puix se troba voltada de totes les condicions necessaries al desenrotllo d'una d'aquestes agrupacions modernes.

Allà vam tenir oportunitat de visitar una de les més grans fàbriques de paper del món, la casa Warren's, de proporcions tan colossals, que després de passejarnos per ella recorrent sales y departaments durant tres hores, van dirnos que no havíem vist més qu'una tercera part.

Y baxavem, més tart, cap al Estat de Massachusetts, còmodament repapat y tèrmicament confortat el nostre còs dins d'aquells trens dels Estats Units, que són una de les grans coses bones y pràctiques que tenen (servey, material, organi-

(1) Terres del terme de Harvard, Massachusetts, (Estats Units), conegudes ab tal nom per haverse instalat en aquell lloch durant l'últim terç del segle XVIII, una de les moltes comunitats ò sectes religioses que'ls puritans anglesos hi establiren. Es molt interessant la historia de les esmentades fundacions, haventhi una extensa bibliografia que s'ocupa d'elles. La dels shakers era, ademés, una important colonia industrial y agricola. Avuy aquelles terres formen l'«Enclau d'impost únich dels Shakers», germà del «Enclau de Sant Jordi» d'Andorra.

sació) además de moltes altres també coses bones que té aquell poble, y des del nostre lloch nos complaviem admirant los cambians diversos y successius d'una d'aquelles riques postes de sol, de les que tan pròdigues se mostren les terres y'ls cels nortamericans.

Però dexèunos aprofitar aquesta oportunitat que'ns ofereix lo viatjar en tren pels Estats Units, per precisar algunes de les coses bones qu'aquells tenen, tals com el fet de que no hi hà cotxes més que d'una classe, ab lo que se'ns presenten els americans del Nort, en aquest punt, més demòcrates que no a Espanya; qu'en ells no's pot fumar en realitat, sinó en el departament destinat als fumadors; que'ls viatgers de cada un dels cotxes còrresponen' al nombre de seyents, haventhi un revisor a cada cotxe que crida'l nom de la estació al acostarshi'l tren y hi torna al aturarshi aquest; qu'al pendre'l bitllet a les estacions donen gratis, ab aquell, horaris y guies; qu'als trens s'hi ven fruyta, xacolata, llibres, etc., y que hi hà sempre a punt dels viatgers, agua gelada y gots de paper qu'un aparell ofereix automàticament.

Donchs, en un d'aquests trens, com deyem, veniem del Estat del Maine y erem ja entrats al de Massachusetts, fent ja bon rato que s'havía estroncat la conversa entre nosaltres. Durant los viatges llarchs, arriba un instant en que realment ja no's sab de què fer paraules: s'ha parlat de tot, en serio y en broma; s'acaben los comentaris als fets d'actualitat, entra l'aclaparament, un s'endormisca.....

En aquest estat d'inconsciencia, podriem dirne, anavem seguint los cambis de forma, de color y d'intensitat de llum qu'oferia la posta de sol d'aquella tarda, al filtrarse aquella llum per entre les boyres que resseguien la línia lleugerament ondulada del horisó y arribava a nosaltres per entremig del brancam dels arbres despullats de fulles dels boscos qu'anava atravesant el ferrocarril, quan de sobte un dels companys de viatge va dir al que tenia més a la vora y senyalant al est.

—¿Què deù ser allò?—

Efectivament, oposat a la direcció en que s'amagava per moments el sol y com una reverberació seva, s'hi mostrava una gran clariana roja, per lo intensa y fins per lo extensa impossible de judicar pogués ser la resplandor d'un foch.

Però un dels que venia ab nosaltres, conexedor del terreny per ser del país y fincat per aquells indrets, va dir dessegui-

da al oviarho y ab una convicció que no admetia dubte:
—Són els shakers.—

Ningú va dubtarne, y les mirades de tots els passatgers van quedar fixades des de llavors a aquell altre punt del horisó, dexant per cosa menys interessant que'l sol s'amagués del tot y anés difumantse la seva claror com cada dia, ab aquella monotonia, ab aquell rutinarisme de les coses fetes a màquina. ¿Heu vist cosa més mecànica qu'aquest món en que vivim? Si fins ara hi hà qui afirma que les nevades y temporals y terratrèmols obehexen també a regles fixes, precises, casi tan exactes com les dels eclipses de sol y de la lluna!

Però tornèm a lo del foch.

Teniem entre nosaltres un interessat y no podiem dexar de preocuparnos del accident. Axí fou que a la primera estació que s'aturà'l tren vam saltar d'aquest per pujar a un auto que'ns portà ràpidament al lloch del succés.

Com si la bestia mecànica que'ns transportava (a Nort Amèrica casi tot es mecànich: subways, elevats, etc.) se dongués compte de la transcendencia de la seva missió, (la sensibilitat *psíquica* d'aquestes besties s'ha afinat molt després de la guerra europea) anava creuant plans y boscos y erms sens dir paraula, axò es, sense tochs de bocina, ni cambis de marxa sobtats, ni rès que pogués descobrir que duya pressa; però nosaltres vèyem clarament com la resplendor d'aquella foguerada anava axamplantse, intensificantse, omplenantho tot a mida que'ns hi acostavem més a la vora, fins qu'en una revolta del camí ferí sobtadament la nostra retina aquella foguerada immensa que s'alçava amunt, amunt, a una altitut grandiosa y allà's desfeya en milions d'espurnes que'l vent anava escampant pels camps propers coberts d'herba seca que s'encenia arrèu, amenaçant ab nous iniciaments d'aquell incendi formidable.

Al arribarhi nosaltres, d'una fàbrica de serrar fusta qu'allà hi havia, hont, además, s'hi tenien magatzemades centes de caxes construhides per la exportació de la poma que dona'l país, ja no'n quedava rastre. L'haviem visitada pochs dies abans y era allò una mestrança d'activitats. Lo séu propietari se trobava fòra del Estat, a comprar boscos...

Però'l foch de la fàbrica, aquell brasqué d'infern y aquelles flamarades que llengotejaven sinistrament y que'l vent dominava a la seva voluntat, llepaven algunes de les cases qu'ha-

vien sigut un temps residència dels shakers y amenaçaven devorarles... Inútils los esforços dels bombers que hi acudiren dels pobles dels voltants al donarse compte del sinistre; mala-guanyada també l'aygua abundant del rech que les bombes hi tiraven. Era tart. Les flames envoltaven ja tota una d'aquelles grans cases de fusta de tres o quatre sostres, hont s'hi hostatjaven en l'actualitat famílies obreres, qu'ab presses y plors havien tret llurs mobles, y ja començava a enfondrarse interiorment.

La lluna, qu'aquells dies feya'l plè, treya sa cara pàlida per entremig de les grans masses de fum rosat per la claror de la foguera, y fins ella matexa y l'ayre que'ns envoltava a tots apareixia tenyit d'un pàlit color de rosa.

Lo foch estava en aquells moments en lo punt més àlgit. S'iniciava en altres edificis vehins que'ls bombers anaven combatent al adonarsen; però la casa dels Shakers seguia cremant de bo y millor, ara queya ab estrèpit un costat, axecant cap al cel, en forma d'esquitxos, grossos manyochs d'espurnes enceses, ara s'enfonsava la xamaneya de mahons que arrocegava ab ella cap a terra tota un'altra bandada d'aquella immensa construcció de fusta, quals puntals mestres havien aguantat fins aleshores.

De tot arrèu del voltant va acudirhi gent. Los automòvils, com si's donessin compte del perill, cuejaven per aquells camins ab facilitat pasmosa; y nosaltres, dominat aquell devorador element y quan ja les flames eren apagades, ocupant lo séu lloch grans masses de fum negre que s'estenien per l'espai, procedent dels tions cremats que quedaven, lentament consumintse, vam dirigirnos a nostre estatge.

Allà quedava'l fet real ab lo brasqué y les cendres y'ls puntals recremats signant enlayre; ab la gent sense axopluch y ab la visió del foch y del perill passat a l'ànima.

Entretant, la lluna, més blanca allavores qu'altres vespres, seguia il·luminant la ruta que feya'l nostre auto, ahont hi romaniem tots callats. La seva llum era la que dominava solament en les altures.

Aquella va ser una nit de lluna hermosíssima.

JOSEPH ALEMANY Y BORRÀS

EDUCACIÓ DELS MINYONS

DE MOSSÈN BALDIRI REXACH

NOBLESA DE LLINATGE

Convé confessar qu'en la noblesa de la sanch y en l'antiguitat de les famílies hi hà un atractiu poderós per conciliar-se la estimació y per guanyar los cors. Aquest respecte que naturalment tenim per los Nobles, es una especie de vassallatge qu'un creu estar obligat a donar per la memoria dels antepassats per causa dels grans serveys que han fet a la República y com la continuació de la paga d'un deute qu'un no ha pogut pagar plenament respecte d'ells y que per aquesta rahó's deu estendre sobre tota sa descendencia.

Además del títol de regoneixença que'ns obliga a no limitar nostre respecte per los grans Homes al temps en que viuen, axí com ells mateixos no hi limiten son zel, sinó que s'esforcen a ser útils en los segles esdevenidors, l'interès públich, diu Sèneca, demana qu'un pagui a sos descendents aquest tribut d'honor y de consideració qu'es per ells obligarlos a sostenir y perpetuar en sa família la reputació de sos antepassats, picantse de continuarhi també les mateixes virtuts que han il·lustrat sos avis.

Però a fi qu'aquest honor qu'un dona a la Noblesa sia un verdader vassallatge, deu ser

voluntari y partit del cor. Des de qu'un preté demanarlo, a títol de deute, ò arrancarlo per força, per tot lo dret que hi tenia, y's muda en odi y en menyspreu. L'orgull d'un home que creu que tot li es degut per causa de sa naxença y que de l'altesa de son ordre menysprea'l resto dels homes, ofèn demasiadament son amor propi y revolta contra d'ell tots los esperits. ¿Es, en efecte, una gloria gran comptar una llarga continuació d'avis il·lustres per ses virtuts, quan un los sembla poch? ¿Lo mèrit dels altres devé nostre? ¿Les imatges dels passats, ordenades en gran número en una sala, fan un home més estimable? Si l'honor de les famílies consisteix en poder remontar, d'edat en edat, fins als segles més reculats, y a perdres en les tenebres d'una antiguetat obscura y inconeguda, nosaltres som tots igualment nobles d'aquest costat, perquè tots tenim un origen igualment antich. Es, pues, menester arribar al únich origen de la verdadera noblesa, qu'es lo mèrit y la virtut. Se veuen nobles que deshonren son nom per uns vicis grossers y terrenals; y's veuen plebeus qu'il·lustren y ennobleixen ses famílies per ses grans qualitats.

Es certament cosa bona sostenir la gloria dels passats per accions que corresponguen a sa reputació. Però també es cosa gloriosa dexar a sos descendents un títol qu'un no ha rebut de sos avis; el ser lo cap y l'autor de sa noblesa, y com parlava Tiberio de Cursio Rufo: *el ser nat de si mateix*.

Los nobles de naxença tan solament acostumen reprotxar als demés sa noblesa y creuen quedar deshonorats per acostarse a les families plebees. Ells se miren com un'altra especie de homes. Y apar que sofreixen ab pena, que'l populatge respire ab ells lo mateix ayre y rebia la mateixa llum del Sol; y acostumen tenir un ayre d'altivesa y de menyspreu per los demés. Però, ¿quí no veu que la noblesa que prové del propi mèrit es infinitament al dessobre de la que tan solament prové de la sanch? ¿Quin es l'home de judici que no s'estimia més ser noble per sa propia virtut que no ser noble tan solament per la virtut de sos passats?

Moltes persones molt il·lustres hi ha hagut que jamay han volgut oblidar la baxesa de son origen, y que no solament no se'n avergonyien, sinó que se'n feyen l'honor. Vespaciano's burlava públicament d'aquells que volien fer montar sa ascendencia fins a Hèrcules, y després que fou Emperador anava

tots los anys a passar l'estiu en la petita casa de campanya ahont havia nat y en qu'ell morí, sens volerhi fer augment ni adorno. Y Tito, son fill, s'hi féu portar en sa última malaltia, a fi d'acabar sos dies en lo lloch en que son pare havia nat y mort. Lo Papa Benet Dotzè era fill d'un moliner, y jamay oblidà la sua primera condició, y quan hagué de casar la sua neboda, no la volgué casar ab grans senyors que la demanaven, y la donà a un marxant. Ell deya que'ls Papes devien ser semblants a Melquisedech, que no tenia parents y acostumava dir aquelles paraules del Psalm. 18. *Si'ls meus no dominen, jo seré sens màcula y seré purificat d'un gran crim. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero et emundabor a delicto maximo*.

Lo cardenal Joan de la vila de Brogni, el qual presidí en lo Concili de Constancia com a Degà dels Cardenals, havia estat porqueter en sa puericia; dos religiosos lo encontraren exercint aquest vil empleu, y havent notat en ell molta vivesa y esperit, li proposaren d'anar a Roma ab lo desig de ferlo estudiar. Lo minyonet acceptà la proposició, y per fer son viatge, anà corrent a comprar unes sabates a un sabater, que li fià una part del preu, y li digué rihent que'l pagaria quan seria

Cardenal. Ell ho fou en efecte, y no solament no oblidà la baxesa de sa primera condició, si que també volgué procurar lo recort, per lo que féu edificar una capella al costat esquerra del portal de la iglesia de Sant Pere, ahont féu gravar sa ven-

tura, fentse representar minyó ab los peus descalços guardant los porchs baix d'un arbre, y en tot l'entorn de la paret féu posar figures de sabates per notar lo favor que li havia fet lo sabater.

TALENTS D'ESPERIT

Per brillant que sia la gloria de les armes y de la sanch, es major aquella que ve de la ciencia y dels talents, perque naix més de nostre propi fondo y'ns pertany tota entera. Ella no es limitada, com aquella de les armes, a cert temps y a certes ocasions, y no es com ella dependent de mil socors estrangers. Ella dóna al home una superioritat infinitament més flatosa qu'aquella que naix de les riqueses ò del llinatge y de les dignitats, perque tot axò es fòra de nosaltres, però l'esperit es nostre propi sér y qui constitueix nostra essència y nostre bé.

No obstant no es l'esperit sol qui fa la gloria sòlida dels homes. Jo'l suposo excelent per ell mateix y adornat de tot lo que hi hà més rar y més exquisit en les ciències, Filosofia, Matemàtiques, Historia, Lletres Humanes, Poesía, Eloqüència. Tot açò fa al home docte, però

nó home de bé. ¿Y què es l'home docte solament sinó un home và, pertinaç, plè d'ell mateix, menyspreador de tots los altres, y per dirho tot en una paraula, un animal de gloria, com digué Tertuliano dels homes doctes del Paganisme?

¿Hi hà res més miserable y més digne de menyspreu qu'un home locament inflat de sa ciencia y de sa habilitat, afamat y insaciable d'alabances, que no s'alimenta sinó de vent y de fum y que no pensa a viure sinó en la opinió dels altres? Pheliph, pare del gran Alexandre, féu maravellosament sentir la ridiculesa d'aquest defecte a un metge anomenat Menecrates, qu'havía tingut la vanitat de pendre'l sobrenom de *Júpiter* ò *Salvador*, per causa d'algunes cures ditzoses qu'havía fet y que atribuïa a son saber. Haventlo convidat a menjar ab ell, lo féu posar en una taula apart, sobre la qual no hi havia sinó una

caçoleta fumant d'encens. Lo metge luego's cregué molt honorat, però com lo dexàs tot lo resto del repàs en dejú, sentí bé lo que significava lo fum d'aquest encens, y après d'haver servit de risa als convidats, se'n portà de la festa ab lo títol de *Júpiter*, la fam tota entera y la justa vergonya qu'havia tan ben merescut, atribuhint a la sua habilitat sola un succés que li venia d'altra part.

Lo que hi hà, donchs, en la ciencia y en los talents d'esperit capaç de fer honor, no es la ciencia mateixa, ni'ls talents, sinó qu'es lo bon ús qu'un ne fa. Y un pot dir que la modestia, més qu'altra cosa, eleva infinitament lo preu y'l llustre de la ciencia. Un se complau de veure'ls grans homes confessar algunes vegades qu'ells se són enganyats, com ho féu lo cèlebre Hipòcrates, a ocasió d'una sutura de cap, ahont s'havia enganyat. Una tal confessió, com nota Celso, referint lo lloch del qual jo parlo, suposa en aquell que la fa un fondo de mèrit no comú y una elevació d'ànim que sent bé qu'aquestes pèrdues no són capaces de ferli injuria; al

lloch qu'un petit esperit que no pot dissimularse sa pobresa, se guarda de no aventurar rès, ni de perdre rès voluntariament d'allò poch que posseheix.

Un gusta també de veure disputar als savis sense injuriar-se, sense elevarse un sobre l'altre, sense còlera y sens passió, com era costum en temps de Ciceró. Avuy en dia encara's troben alguns homes doctes que conserven aquella modestia, com fou lo Pare Mabillon, del qual digué'l senyor Teller, Arquebisbe de Reims, en ocasió que l'hagué de presentar a Lluis Catorzè de França: *Invictissim Senyor: jo tinch la honra de presentar a Vostra Real Magestat lo monjo de son Regne, lo més savi y lo més modest*. També fa a un home docte molt amable'l ser sempre prompte a fer part als altres de son treball, a comunicarlos ses notícies, ajudarlos ab ses reflexions, y a contribuir ab tot son poder a la perfecció de ses obres. Axí ho han fet lo senyor de Tillemon y'l senyor d'Heruval, sens que per axò ses obres hagen perdut la estimació després de ser donades al públich.

PLAUTUS, NOVELA DE JOSEPH CALZADA Y CARBÓ

(Continuació)

Octubre 12.

Avuy des de darrera un macís del parch contemplava la figura del Doctor. Ha nascut a Calcuta. Son pare era grech y sa mare rumana y ell, malgrat el séu parentiu de meridionals, téls cabells rossos y uns llarchs bigots que'l fan semblar a Vergincitorix, l'heroy de les Galies. No sé si té bona presència ò nó. Els meus ulls no s'han fixat en aquests detalls, però li conech com si foren vells amichs sos ulls blaus, tendres, que demostren... No sé què demostren, però devegades me dich que si aquestes nines me diguessin: — Confiat en mi — m'hi confiaria com si fóra mon pare, mon germà...

Octubre 14.

Al baxar l'escalinata de la vila mentres me posava'ls guants me'n ha caygut un. El Doctor que'm parlava d'un viatge interessant qu'havía fet a Noruega, l'ha collit y me l'ha presentat somriguent. Jo li he tornat el somriure... Rès més... Y no obstant la conversa que teniem ha quedat tallada. Si no es per els amichs Laneri no'ns hauriem dit rès en tota la vesprada.

Octubre 15.

Sóch anat a vila per a cobrar un xech y al exir del Banch m'he trobat ab el Doctor qui anava en auto y m'ha oferit acompanyarme a casa. Tornavem pausadament, sense dirnos rès, quan ha saltat al mig del camí un home, un fugitiu, ab les robes brutes de fanch y una ferida al front de la qual n'exía la sanch a bell raig. Al vèurens s'ha agenollat... Era la fadiga qui'l deturava. — Amparèume — ha dit en italià, la curta frase interrompuda per el bleix. Desseguít hem pensat qui era. Ahir se cometé un crim. Un italià engelosit havia assassinat a sa muller y malferit l'amant. Els gendarmes el cercaven per tot arrèu. El Doctor l'ha prèu en sos braços com si fóra un nin y l'ha portat al auto que ha partit de nou. Després de la sorpresa causada per aquest incident lo primer que m'ha vingut al magí ha sigut l'acte pietós del Doctor, després la força colossal que posseheix malgrat sa figura més prompte fina, darrerament una mica de por. Mes el Doctor m'ha dextat a la porta del jardí y diguentme, bo y somriguent: — Fins a després — se'n ha anat ab son presoner. Però'l Doctor no ha tornat més en tot el dia.

Octubre 17.

L'italià ja es fòra de Corfú amagat en un veler grech que va a Brindisi. Dú unes quantes centes de lires en la butxaca per a no trobarse desamparat quan arribi a terra, mes dú encara un millor bagatge dins del cor. El Doctor, no sé per quin miracle d'eloqüència ha sembrat en aquell home llevors de regeneració. Fins volia presentarse a les Autoritats. ¿Per a què? La muller infidel ja es morta, l'amant gorirà, mes tindrà que passar llargues setmanes en el llit del dolor... ¿Quin bé portaria la presó del pecador? ¿Una nova víctima? ¿Un condemnat qui segurament moriria ab una ficticia y momentània contrició?

Ha fet bé'l Doctor. Aquell home ja no matarà més, may més, y serà un ésser disposat un altre jorn ab son propi exemple a impedir que's cometi un crim. L'amor es una passió cegadora que fa cometre actes aborribles com el del italià, mes també l'amor crea actes divins com el del Doctor. Axò no serà legal y fins potser fòra penat per les lleys, mes les lleys són humanes y no poden actuar may damunt dels actes espirituals...

M'havia ficat al llit, mes m'he axecat. No es que'l són fugís de les parpelles. Es que no m'hauria pogut dormir si... No m'atreveixo a escriurerho. Potser ho confessi demà.....

Octubre 18.

M'atreveixo... No m'hauria pogut endormir si no cerco una vista feta per la senyora Laneri hont ens trobèm tres ò quatre amichs entre ells el Doctor y no'l beso tendrament, devotament, com si besés un pare, un germà, un sant... Nó, nó... L'he besat com no he besat encara may.

Octubre 22.

Feya una nit superba, estival y me'n he exit al jardí, després de sopar. M'he assegut en el cayre del estany y he mirat una estona en el fons de l'aygua hont s'hi reflectava tota l'estelada brillejant damunt del meu cap. Ha passat un cigne silenciosament, com una petita barca blanca y s'ha allunyat en la foscor. M'ha semblat l'aparició de quelcom també suau com el plomall del cigne, també blanch com ell y com ell romàntich... ¿S'allunyarà de mi com s'ha allunyat l'au albina?

(Continuarà)

DELS LLIBRES NOUS

CAMPANULES, poesíes de JOSEPH ESTADELLA ARNÓ

HORTA LLEYDATANA

*Horta perfumada,
terra ben amada,
verger que circundes la nostra ciutat;
la de les collites fàcils, abundoses,
la de les pageses cepades, ayroses,
qu'inunden de fruytes el nostre mercat!
Delícia exquisida,
càntich a la vida
qu'entonen tothora conrèus y moxons;
la dels mars immensos d'espigues daurades,
la de les fecondes, amplex bancalades
qu'enclenxen, geomètrichs, brodats cavallons!*

*La llum et festeja,
l'aygua serpenteja
cantant alegries per dins dels braçals;
y l'ayre que passa y a vèure s'atura
s'amara de baumes de fruyta madura
y de remors d'èglogues y de madrigals.*

*Jo t'he vist encesa,
radiant de bellesa
sota'l foch dels besos del sol del istiu,
quan en la fornal de les teves eres,
pròdigues lliberen, les rosses garberes,
l'or qu'en llurs espigues restava captiu.*

*T'he vist ufanosa,
plena, generosa,
nodrint l'abundor dels teus fruyterars,
dels teus fruyterars de branques corbades
pel pes de l'ofrena, com palmes sagrades
que fan reverencies al peu dels altars.*

*Y he passat les hores
rondant per les vores
dels banchs d'hortalissa y'ls fayars florits,
de les teves vinyes de rahims melosos,*

*dels verts panissars altius, ufanosos,
que serveixen històries d'amors esvahits.*

*Y, quan la hivernada
t'ha emmantellinada
ab els flochs de boyra que muntan del riu,
t'he vist qu'atuhida, sense llum, no goses
a lluhir tes gracies, y, lassa, reposes
covant alegries per a un altre istiu.*

*Horta lleydatana!
Per entre la ufana
de tos camps verdosos, guardes escondits
paratges que semblen regions encantades
hont, al clar de lluna, s'adormen les fades
y Venus y Adonis endolcen les nits.*

*Es ta Mariola
bella camperola,
tota placidesa, tota austeritat;
Granyena y Butsènit formosa parella
qu'ab rams de cireres y una flo'a l'orella
els carrers alegren de nostra ciutat.*

*Rebenten d'ufana
Grealó, La Plana,
Fontanet, Rufea, Lúpia, Copa d'Or,
Vallcalent, Les Torres, Canet, La Vaquera,
y tota la llarga, formosa rastrera
de belles partides que són un tresor.*

*Horta encantadora!
¡Com el cor t'enyora
quan, lluny de ma terra, ta memoria'm duu
la visió sobtada d'unes altres hortes
que'm semblen migrades, marcides, mig mortes!...
Oh, com el cor meu se'n va cap a tu!*

*Sòrt que, en ma enyorança,
covo l'esperança
de passà'ls meus dies darrers, tardorals,
vivint, plè de joya, dins teu, horta amada,
en una caseta blanca, enriolada,
guarnida tota ella de flors y parrals.*

FOLKLORE

ESTUDI SOBRE LA PATERA D'IGUALADA

(Acabament)

Y a l'època de transformació de la *Turquia* ab la *Patera* (any 1679 ò poch abans) encara va executar-se aquesta darrera en la festa del Santíssim Sagrament; ben clar ho diuen els comptes municipals del esmentat any 1679: «per ballar la *Patera* lo die de Corpus».

La manca de varis registres en l'Arxiu del Ajuntament Igualadí per una banda, y la circumstancia de que cap als segles següents no eren tan profusos els escriptors en consignar certs detalls, ens priva de que poguem seguir el procés de la qüestió fins arribar als nostres temps.

Lo probable es que vindria una època en que'ls prohoms dirien: «de la professó de Corpus trayèmne aquest batibull d'entremesos y balls qu'en certa manera destorben l'augusta y religiosa serietat del acte, y a cambi exhibímls per la solemnitat de Sant Bartomèu qu'es la festa major y'ls vehins y forasters podràn gaudir d'uns espectacles típics y tradicionals». Y la *Patera* y'ls diables y'ls cavallets y demés comparses típiques, d'allavores en avant feren les delícies de la festa major que té lloch avuy pel 23, 24 y 25 d'Agost, de la mateixa manera qu'abans eren part integrant de la festivitat del Corpus.

Lo exposat no era obstacle per a que quan Igualada volia celebrar festes extraordinaries tregués lo bo y millor de ses venerandes costums. Axís estèm segurs qu'entre'ls obsequis per fer agradable la visita dels Reys, quan aquests visitaven la vila ò hi passaven de trànsit, no hi faltaven pas els populars entremesos, y entre ells la característica *Patera*. Una proba taxativa d'axò es lo fet que citèm en altre lloch, del any 1828, quan la vinguda de Ferran VII.

Ademés consta per cert qu'un dels mólts festetjos celebrats l'any 1617 (dia 30 de Juliol) per a solemnisar la colocació de la primera pedra del actual temple de Santa Maria, fou la representació, en la plaça major, de dos esquadres de moros y cristians, que's disputaven una galera, ò fusta a modo de galera, exint de la lluyta vencedors els cristians. ¡Eren les costums generals de l'època! ¡Era la satisfacció del amor propi y de la nativa grandesa qu'afalagava als espanyols! (1)

Crech per la meva part haver apurat prou l'assunto, car

(1) No volèm significar qu'aquesta representació fos precisament la *Patera*, però podia ésser una cosa preliminar ò sinònima; quant menys delata l'esperit y les tendències d'allavores.

realment no sé què més dir sobre la *Patera* d'Igualada. (1)

Solsament es de doldre que'l treball esmerçat no hagi sigut fet per una ploma millor trempada y per una inteligencia superior, donchs ab seguretat que n'hauria exit un estudi verdader, quan ara ab totes les meves forces y bona voluntat no passarà d'ésser un assaig d'estudi.

Sigui aquest assaig al menys lo suficient per a formarse un concepte cabal del assunto tractat y per a convèncers, com jo n'estich, de la grossa necessitat qu'existeix de fer reviure les velles usances típiques de la terra que'ns ha alletat.

Sigui al menys lo bastant per a dexas demostrada la conveniencia de restablir y conservar ab tota sa senzillesa aquestes pràctiques tradicionals dels pobles que són la delectança dels vers aymadors de Catalunya en general, y dels entusiasmes cultivadors de la ciencia folk-lòrica en particular.

GABRIEL CASTELLÀ Y RAICH

(1) Com a dato curiós y per a millor abundament, vègis un antich gravat que guarda la impremta Abadal d'Igualada, representant un petit fragment de la *Patera*.

SUPERSTICIONS

ANOTADES EN EL PLA DE BARCELONA

Si's tira oli a la porta, du desgracia.

Donar-sal, dóna sòrt.

Si's trenca un mirall, mals y sustos vindrán.

Al anar a veure un mort, no posarse al peu del llit, qu'axò crida un altre mort.

El llençar vi a les estovalles, dóna sòrt ò alegría.

Si xiula l'orella dreta, diuen bé, l'esquerra, mal.

Una agulla clavada de dret fa patir al promès.

Si hi hà una visita *latosa*, perque marxi, posa les escombres cap per munt.

Si's posa'l pà al revés, pateix Nostre Senyor.

Clavar el ganivet de punta al pà porta desgracia.

Veure una aranya negra, porta desgracia.

Posar un cabell en el vestit d'una núvia, al cap d'any se casa qui li posa.

EUGENI FLORÍ, PBRE.

NOTES D'ARXIU

EL CAMPANAR DE CERVERA

El pol nort té la facultat d'atraure l'imà.

A mi m'atrauen uns altres norts y són els campanars.

Cada vegada que m'atanso a un poble lo primer que busco ab la mirada es el campanar. Junt al mateix s'hi troba l'iglesia, y allí, tot solet, dins el sagrari, al bon Jesús Sagramentat. ¡Còm ens hi espera ab els braços oberts! Diu que té ses complascencies en habitar en companyia dels homes y'ls homes no hi van. Acostumèmnos, donchs, a dirli qualque paraula amoroseta; a visitar-lo, sols sigui per breus moments. Germans, no siguem ingrats. Amor ab amor se paga.

Jo'n coneix un de campanar molt gran, molt alt, molt bonich y quan trobantme en terra de Segarra l'oviro al fons del horisó, el cor me dona uns bategaments... Es el campanar de Cervera. Si hi vaig des de Barcelona, lo puch veure poch després de Sant Guim; si d'Igualada, al arribar a la Panadella; ananthi del camp de Tarragona, lo veig ja des del castell de la Atmella; de Tàrraga, al passar per la Corbella; de les comarques del Ció'l veig y'l perdo de vista des de sis hores lluny. Sols arribanthi de Guissona y de les Olujes no'l puch contemplar fins arribar quasi a ciutat.

Tots els cerverins l'estimem al campanar de Cervera y a les campanes també. Abans quan un d'ells, melangiós, se consumia lluny de sa ciutat nadiua, deyen: «Aquest anyora'l Timbau». Lo toch de les campanes d'altres poblacions no les entenem ni'ns arriben tant a l'ànima com les de Cervera.

Se començà l'any 1424 y'l dirigí En Pere de Vall-llebrera, mestre de cases de la vila, havent costat, segons contracta que's guarda, 4500 florins d'or d'Aragó, que a 11 sous un feyen 2475 lliures, ò sigui, en moneda avuy corrent, 6435'95 pessetes. ¡Veritat qu'us sembla petita quantitat! Mes llavors era suma de gran consideració y prou sacrificis féu la vila y prou costà de cobrarles al pobre Vall-llebrera y a son fill Bartomeu, notari, que l'heretà. En aquell temps la moneda tenia un valor exorbitant, tant es axí qu'una lliura de pà sols valia un diner y ja sabèu que dotze diners feyen un sou; dotze miserables cèntims d'avuy.

La campana primitiva ò *Seny Major*, la féu Teoblado Reart de Troyes y d'ell prengué'l nom de *Timbau*, altres anomenades *Carranca*, *Onsena* y *Nova*, les feren Mateu del Olm, mestre de la vila y un tal Pere Safont. L'any 1880 en substitució de les primitives se col·locaren en lo campanar tres campanes buydades per Bonaventura Pallés, de Barcelona, y les benehí'l Cardenal Casanyes, llavors Bisbe de Seu d'Urgell.

Al P. Villanueva li cridà l'atenció l'harmonia d'aquelles quatre campanes, qual·tò era exactíssim, pujant d'E fins a A.

Lo rellotge'l féu Jaume Ferrer l'any 1487 per 60 lliures, que també trigaren a pagàrleshi.

¿Volèu disfrutar de bona vista? Veniu ab mi, pugèm 139 grahons; ja som al lloch de les campanes. ¡Quína magestat fan, penjades en los calats finestrals! Pugèmne 34 més y'ns trobarèm en l'ereta y sens entrebanch podrèm estendre la vista per tot arrèu. D'aquí al Cel ja no falten més qu'unes quantes gambades. ¡Oh! ¡còm disfrutariem si tinguéssim alè per a poderhi muntar!.....

Però no es hora y havèm de baxar. Ho fem tot recordant l'inspirada poesia que a nostres campanes y ab motiu de les festes de la Puríssima Concepció les hi dedicà l'inspirat Vicens García, Rector de Vallfogona, que corre en mig de ses poesies y no es hora de repetir aquí.

Adéu, vell campanar de Cervera, adéu. Aviat faràn cinch-cents anys que vetlles amorosament, pietosament, per la ciutat que manyaga s'ajoca a tos peus. Que no cayguis may; que sempre dret li assenyalis lo cel; que vigilantla a tothora, si algú vol robarli la fè, la tranquil·tat, les bones costums, puguís ab tes potents veus de bronze foragitarlo al crit de *via fora, lladres!* del seu redoç.

Y vosaltres, estimades campanes, adeusiau també; vosaltres que tant heu repicat, repicar sempre pogau en l'esdevenidor, ja alegres, ja tristes, sempre ben alt, ben fort.

FAUST DE DALMASES Y DE MASSOT

CASAMENT DE NOBLES EN EL CASTELL DE TORÀ

«A 19 del mes de juny en dijous a les nou hores de pres dinar del any 1578 precedens les monitions canoniques foren desposats per lo llim. y Rdm. Sr. D. Pedro de Aragón bisbe de Vic ab licencia mia y del Sr. Ardiaca major de la seu de Barcelona rector de S. Just los Ilms. Srs. D. Anton Ramon Folch de Cardona y de Anglesola duch de Soma fill lligítim y natural dels Ilms. Srs. D. Ferrando Ramon Folch de Cardona gran admirant del regne de Nàpols y també duc de Soma, y de la Sra. dona Beatriz de Cordova y de Figueroa sa muller defunts/ ab la Ilma. Sra. dona Joana de Cordova filla lligítima y natural dels Exms. Srs. don Diego hernandez de Cordova y de dona Joana d'Aragó Ramon Folch de Cardona ducs de Cardona y de Sogorb y marquesos de comares etc. En presencia de mi Francesch Rull (rector de Torà) y don Bernaldino de Cor-

dova comendador de Santiago y de Iltre. Sr. don Alonso baró d'Avill y de Orcau y Anglesola y del Iltre. Sr. don Marco Antoni aldana ciutadà de (tossas, nuello) de sa Ex.ª y del Sr. Mi-quel de cadell governador de stat de Cardona ab molta altra copia de cavalers y Srs. en la sala dita la quadra del castell de Torà de sa Ex.ª

Solvit jura Dux Some.»

Per la copia,

XAVIER BOSCH, PBRE.

(Arxiu parroquial de Torà, bisbat de Solsona.)

Nota marginal al Capítol «Libellus de batallia facienda» dels «Usatges y Constitucions de Cathalunya», existent en lo Arxiu de la Seu de Lleyda:

«Destre es mesura antiga axí com a cana del qual Destre avem en la casa de la paheria mig destre, lo qual es de coure ab letres de son titol e nom enbotides, lo qual aportà de Bar-chinona el ffeu ffer en Berenguer marges e portal a la paheria divendres a xvij de octubre del an de m.ccc.lxxvj.»

Del «Llibre de Concels» dels anys 1344 a 1345, existent en lo Arxiu Municipal de Lleyda:

«Item: al feyt dels exoreyllats acordaren que tots los exoreyllats ayen a anar sens caperó e sens altra cossa (sic) que no porten al cap e ab lo cap ras e sinou fahien que prenguen x. açots en la plaça e per cada vegada que trobat hi siran.» Fol. 46.

«Los quals conseylles entès ço que Naparici de ribera que fa candeles de seu hic ha possat que algunes persones li demanen quels face candeles en les quals volen que ney aye tant pobiyll ho que ni aye mes que lestabliment mane e que non pot fer per lo dit stabliment. Conseyllaren que el els altres que fan candeles a aquelles persones que sennyaladament los en demanaran, que les les face ab aquell pobiyll que les vuyllen, mes emperò que aquelles no venen anegunes altres persones ni les tinguen ala porta per vendre a altres persones. E daçò ayen afer sagrament que a altres persones que non demanen non faran nin vendran sino axi com lestabliment mane». Fol. 50.

JOSEPH M.ª ROCA

REVISTA

Llibres

Sota la pell d'un polítich, de un lluytador, hi pot haver el cor d'un poeta, lo cervell d'un somniador, y n'es un cas demostratiu En Joseph Estadella Arnó qui acaba de publicar un galan volum de poesíes qu'hem llegit ab gust y que recomanèm als nostres llegidors. Se titula «Campànules», està imprès delicadament en paper de fil, té més de cent planes, y's ven a quatre pessetes.

En els versos hi hà de tot, des de la noteta personal a l'ampla descripció, des del modest pensament a la volada lírica; no tot té'l mateix valor, naturalment, y nosaltres donariem la preferència a les poesíes que semblen més filles de la seva terra, com la que copièm en lo lloch corresponent d'aquest número.

Els versos són ben fets y'l llenguatge es natural, cosa que per sí sola ja constitueix un mèrit avuy en dia. Si alguna influència d'altres autors pot descubrirshi, queda ofegada per la personalitat de N'Estadella que s'assimila tot lo extern que pu-

ga impresionarlo, de tal manera que no sembla vingut de fóra sinó nascut dins d'ell mateix.

JUST CLARÓS

Fa poch dies el jove poeta barceloní Melcior Font, donà una lectura de les seves poesíes en la *cella* del Temple Romà, de Vich, estatge del Centre Excursionista d'aquella ciutat.

Després d'uns breus y ajustats mots de presentació dits pel seu company d'estudis Mossèn Lluís Genís, En Font va desgranar la seva poesia en mig de un religiós silenci.

La preferència del poeta són les coses humils y les presenta ab una finesa de sentiment y una ingenuïtat qu'enamora y subjuga. La naturalitat que traspuen, evoca l'aroma de la poesia popular, com ne són una mostra les estrofes de «Les nocces de l'alosa y'l llessamí» guanyadores d'un premi extraordinari als últims Jochs Florals de Barcelona.

No hi hà qué dir que l'auditori va sortir de la vetllada del tot complagut.

FOLLETÍ

Los nostres lectors que vulguin tenir LA TRAGEDIA DE CA'L PERE LLARCH ben cusida, poden portar a aquesta Administració ls fulls y cobertes en bon estat y se'ls canviarà per l'exemplar enllestit, pel mòdich import de sexanta cinch cèntims.

Imp. La Renaxensa. Barcelona.